

גליון תתע + ערש"ק פרשת ויקרא

לקראת שבוע

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

בין הלימוד מנשיא ללימוד מכהן גדול

קרבן עצים – יסוד כל הקרבנות

בדין הנודד קטן והביא גדול

לקחת את הילדים לבית הכנסת





מכון אור החסידות	Or Hachasidus
סניף ארץ הקודש	Head Office
ת.ד. 2033	1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד 6084000	Brooklyn, NY 11213
03-738-3734	United States
Likras@likras.org	(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב צבי הירש זלמנוב,
הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב,
הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

פסיעה אחר פסיעה מתוך התמסרות אמיתית

בדבר הילד שי' אשר אמו ממאנת לשמור את הכשרות, איני יודע איך הוא המצב בהוה, אבל הנני אומר לו אשר הוא צריך להניח כל הכחות - כמובן במועצות חכמה ובדברי קירוב - אשר הילד יהי' בהישיבה ולהשתדל בכל מיני השתדלות לסדר את הילד שיאכל כשר, ויכתוב לי בפרטות מה עשה בזה ומה אפשר לעשות בזה, ואם דרוש איזה הוצאה עבור הילד שי' שיאכל כשר יודיעני ואמצא מקור על זה שלא מקופת הישיבה.

ודאי הדבר אשר רוח התורה ביראת שמים ידחה כל המניעות ועכובים על תורה ויראת שמים אבל לזה דרושה עבודה ופועל במסירות נפש, לא להתעכב, ללכת פסיעה אחר פסיעה מתוך התמסרות אמיתית, ללמד את הילדים, לחנכם ולהדריכם ולעורר בהם את הגאון יעקב, שיהיה יקר אצלם תורה ומצוות.

הנני חפץ לדעת איך הוא הסדר של תפלה בכלל ובש"ק בפרט צריכים להביאם לביהכנ"ס ולסדרם שיעמדו כלם במקום אחד, ואלו שיכולים להתפלל יתפללו כמה שאפשר והעיקר שיאמרו ברכו וקדושה ויענו אמן יהא שמی' רבא, וכל זמן התפלה וקריאת התורה יהיו בביהכנ"ס ויחנכום בדרך ארץ לאמר שכתא טבא להרב - מורם ורבים - ולהוריהם וקרוביהם ומתפללי ביהכנ"ס.

(אגרות קודש ח"ח עמ' צז)

אנא חוסו על נפש יוצאי חלציכם יחיו

...הוריתי לידידי עוז תלמידי היקר, מורכם ורבים הרב שליט"א, לקבוע זמני התועדות עם הצעירים, לשוחח עמהם בעניני תורה וסיפורי אגדה במשבצות דעת לבאר להם ולהסביר להם מעניני שמירת מצות מעשיות ועניני חנוך והדרכה, והנני פונה אליכם בבקשה נמרצה אנא חוסו על נפש יוצאי חלציכם יחיו והשתדלו בכל מיני השתדלות וקירוב להביאם אל קביעות ההתועדות אשר בעזה"י יסודרו, מתאים לפי תנאי המתוועדים.

לא אפונה אשר כל אחד ואחד מכם מבין היטב אשר לא רק טובת בניכם ובנותיכם, נכדיכם ונכדותיכם בלבד הנני דורש כי אם גם את טובתכם אתם, ואיננה רק טובה של כבוד ונחת רוח בלבד כי אם טובה נפשית, טובה של נשמה, אשר בהיום לעשותם, כדרשת רז"ל.

(אגרות קודש ח"ח עמ' קכג)

פתח דבר

בעזהי"ת.

לקראת שבת קודש פרשת ויקרא, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי', את קונטרס '**לקראת שבת'** (גליין תתע), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כאופן אמירתם, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט, במדור "חידושי סוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

◇ ◇ ◇

ויה"ר שנוכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונוכה לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שכתא טבא מכון אור החסידות

תוכן ענינים

מקרא אני דודש.....ב

בין הלימוד מנשיא ללימוד מהכהן גדול

מדוע נאמר לשון "אשרי" גבי הנשיא ולא גבי הכהן גדול? / מה מוסיף רש"י כשכותב שהנשיא "נותן לב להביא כפרה"? / ביאור דברי רש"י על "אשר נשיא יחטא"

(ע"פ לקטי שיחות חיו" עמ' 34 ואילך)

פנינים עיונים וביאורים קצריםה.

מיעט בסרחונו מפני חיבתו (ע"פ לקטי שיחות חב"ו עמ' 17 ואילך)

לשלם להענוג – מאי קמ"ל? (ע"פ לקטי שיחות ח"ו עמ' 9 ואילך)

יינה של תודה.....ו.

קרבן עצים – יסוד כל הקרבנות

מהו התוכן בהקרכת עצים על המזבח? / מדוע יום קרבן העצים הוא "יום טוב" כה גדול עד שבכוחו לבטל תענית של תשעה באב? / במה "הכשר קרבן" גדול יותר מקרבן? / ומפני מה יש הבדלים בהקטרה על גבי המזבח בין קרבן לקרבן?

(ע"פ לקטי שיחות חכ"כ עמ' 7 ואילך)

פנינים דרוש ואגדהי.

"סחיטת" ההתלהבות מתאוות עולם הזה (ע"פ לקטי שיחות חיו" עמ' 19 ואילך)

העלאת הקרבן בכח המלח (עפ"י תורת מנחם ח"י עמ' 124 ואילך)

חידושי סוגיותיא.

בדן העדר קטן והביא גדול

ידון בסברת רבנן ופסק הרמב"ם דיוצא בכה"ג אף שאינו כנדרו / יסיק ע"פ ב' דינים שיש בחיוב נדר – לשמור מוצא פיו ולקיים תוכן נדרו

(ע"פ לקטי שיחות חב"ו עמ' 1 ואילך)

תורת חייםיד.

כפי' מרצון

דרכי החסידות.....טו

לקחת את הילדים לבית הכנסת!

מקרא אני הדורש

ביאורים בפשוטו של מקרא



המדרש מדרש
לעילוי נשמת
האשה החשובה מרת
רחמה חי' פחמא ע"ה
בת יכלמ"א ר' חוב
ביסטריצק
ולובת משפחתה שחיו

בין הלימוד מנשיא ללימוד מהכהן גדול

מדוע נאמר לשון "אשרי" נבי הנשיא ולא נבי הכהן גדול? / מה מוסיף רש"י בשכתוב שהנשיא "נותן לב להביא כפרה"? / ביאור דברי רש"י על "אשר נשיא יחמא"



באמצע הסדרה באות כמה פרשיות של קרבן חטאת, הבא על חטא בשגגה – "נפש כי תחטא בשגגה מכל מצוות ה' אשר לא תעשינה ועשה מאחת מהנה" (ד, ב).

בתחילה מדבר הכתוב על מקרה שהכהן הגדול חטא – "אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם וגו'" (ד, ג); ולאחר מכן על מקרה שבו חטאו הציבור – "ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם דבר מעיני הקהל וגו'" (ד, ג);

ובפרשה שלאחרי' מדבר על מקרה שבו חטא הנשיא – "אשר נשיא יחטא ועשה אחת מכל מצוות ה' אלקיו אשר לא תעשינה בשגגה וגו'" (ד, כב).

והנה, יש שינוי בולט בין שתי הפרשיות הראשונות לפרשה השלישית, שבראשונות פותח בלשון "אם" – "אם הכהן המשיח", "ואם כל עדת ישראל"; ואילו בשלישית משנה הכתוב ופותח בלשון "אשר" – "אשר נשיא יחטא".

ומפרש רש"י דיוק זה, וזה לשונו: "אשר נשיא יחמא – לשון 'אשרי', אשרי הדור שהנשיא שמו נותן לב להביא כפרה על שגגתו, קל וחומר שמתחרט על זדונותיו".

ובכמה מפרשים פירשו כוונת רש"י באומרו "אשרי הדור" (ראה דברי דוד ומנחה בלולה), שכאשר אנשי הדור רואים שהנשיא מביא כפרה על שגגתו – הרי זה מעורר אותם שגם הם יעשו תשובה ויביאו קרבן לכפרה על חטאיהם.

אך יש לדקדק:

לימוד זה שלמדים אנשי הדור להביא קרבן לכפרה, יכולים ללמוד כבר מהפרשה הקודמת של "הכהן המשיח" – שאם הכהן הגדול מודה בחטאו ומביא קרבן לכפרה, על אחת כמה וכמה שהדיוטות צריכים להביא קרבן על חטאיהם;

דרכי ההסידות

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה' מכ"ק אדמו"ר
מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע



לקחת את הילדים לבית הכנסת!

הרב המגיד ממעזריטש נ"ע התברך ("האט זיך געוואונשן") לחבב את הספר תורה ולנשקה מעומק הלב כמו שהבעש"ט נ"ע חבב תינוק של בית רבן ונשקו, אפשר ימצא מי שיעשה זאת – להוליך את הילדים לבהכנ"ס ולהשגיח עליהם שיעמדו במקום אחד בדרך ארץ ויענו אמן איש"ר ברכו וקדושה וינשקו את הס"ת ויוליכם לבתיהם



להשתדל שכל הילדים יבואו בשבת לבית הכנסת

במענה על מכתבו, נהניתי לשמוע על אדות עניני התלמידים שי' שמצליחים ת"ל בלימודם ובהנהגתם, ובודאי שמצוה עליהם בעניני דרך ארץ ונקיות בגדיהם ורחיצת פניהם שינייהם וידיהם נטילת צפרנים וכיבוד הורים.

שמחה גדולה היתה לי מזה שהתלמידים שי' באו לבהכנ"ס וצריך להשתדל אשר כל הילדים שי' יבאו בשבת קודש לבהכנ"ס וצריך למצא עצות לאלו הדורים בריחוק מקום למצא מי שילך עמם ואם לא ימצא מי מחברי הועד שיחפוץ לקבל על עצמו טורח זה – מה שמורנו הבעש"ט נ"ע בחר בעבודה זו להיות 'בעהעלפער', היינו עוזר למלמד, והרב המגיד ממעזריטש נ"ע התברך ("האט זיך געוואונשן") לחבב את הספר תורה ולנשקה מעומק הלב כמו שהבעש"ט נ"ע חבב תינוק של בית רבן ונשקו – הנה אפשר ימצא מי שיעשה זאת – להוליך את הילדים לבהכנ"ס ולהשגיח עליהם שיעמדו במקום אחד בדרך ארץ ויענו אמן איש"ר ברכו וקדושה וינשקו את הס"ת ויוליכם לבתיהם.

(אגרות קודש ח"ח עמ' פח)

כפי' מרצון

אין יהודי לא דתי!

במענה למכתבו ולאחרי בקשת סליחתו, אבוא בהערות אחדות.

במה שכותב שאינו דתי בפועל, כלומר בנוגע לקיום מצוות מעשיות, הרי על פי תורתנו, תורת אמת, שהיא אומרת את האמת בכל ענין, אין יהודי שאינו דתי, ובלשון אדמו"ר הזקן, בעל התניא (פוסק בפנימיות התורה) והשלחן ערוך (פוסק בנגלה דתורה): "יהודי אינו יכול וגם אינו רוצה להיות נפרד מהקב"ה". ועד כדי כך, שכמה פסקי הלכה למעשה בכמה ענינים בנויים על יסוד זה.

ונקודת ההלכה בזה היא, שכשיהודי אומר שאינו רוצה לקיים מצוה שההלכה דורשת שתיעשה ברצון, ובית-דין כופין אותו "עד שיאמר רוצה אני", הרי לכאורה מה זה מועיל, אבל ההלכה אומרת שזה רצון אמת. והביאור בזה הוא שמה שאמר רגע קודם שאינו רוצה, לא היה זה רצונו האמתי, כי אם רצון מדומה שבא לו בהשפעה זרה מהחוץ המהווה שכבה חיצונית המכסה על רצונו האמתי הקשור עם עצמיותו מצד נשמתו שהיא חלק אלו-ה ממעל ממש והיא תמיד באמנה אתו.

(אנחת קודש ח"ב עמ' רמח)

הרצון האמיתי של יהודי

במענה על מכתבו... בו כותב אשר רוצה לנסוע למקום אחר כיון שרוצה להיות בדווקא עם אחיו שי'.

והנה ידוע פסק דין המורה הגדול הרמב"ם ז"ל הלכות גרושין סוף פרק ב' אשר רצונו האמיתי של כל אחד ואחת הוא לקיים רצונו של הקב"ה אשר גילה לנו בתורתו הק' תורת חיים ותורת עולם.

וכיון אשר במקומו עתה יש לו האפשריות ללמוד תורה שלימה, היינו חלק התורה הנקרא בזה הק' גופא דאורייתא, וחלק התורה הנק'

בזה הק' נשמתא דאורייתא (זהר הק' סדר בהעלותך את הנרות דף נקב (עכ"פ כחודו של מחט), עמוד אל"ף (אלופו של עולם)). ואם יסע משם קרוב לודאי שלא תהי' לו אפשריות זו, הרי ברור מהו רצונו האמיתי, והוא להמשיך למלאות רצון הבורא ית' ללמוד נגלה דתורה ופנימיות התורה, ואם לפעמים - בלשון הרמב"ם - אונסו יצרו הרע לעזוב לימוד זה בתירוצים שונים, עיין שם ברמב"ם, הרי לכל אחד מישראל ניתנו הכחות להתגבר על יצרו בעזרתו של הקב"ה, ואין הדבר תלוי אלא ברצונו.

והשי"ת יצליחו שלא יגרה על עצמו את היצר ויחדול מלבלבלו בענין הנ"ל.

(אנחת קודש ח"ד עמ' קוד)

הסרת ההעלם על נקודת הנפש

... על פי תורת החסידות, אחד מיסודותי [של התורה] הוא - ההכרה שכל יהודי בנפשו פנימה קשור הוא קשר של קיימא בתורה, תורת חיים, ובמצוותי, אף שבחיצוניותו עושה לפעמים דברים שאינם מתאימים לזה.

שלכן שיטת החסידות היא לקרב את כל איש הישראלי מתוך אהבת ישראל להחזירו לתורה מסיני, ואין בזה משום כפי' על דעתו ורצונו הפנימי והאמתי, אלא הסרת ההעלם והקליפה המכסים על נקודת נפשו הפנימית, וזהו סוד ההצלחה בעבודה לקרב את בני ישראל לאביהם שבשמים... בדרכי נועם ובשביל האהבה, אבל מבלי להעלים על האמת מה היא תורה מסיני ובהדגשה אשר ההבנה במח ורגש שבלב צריכים לרדת מעולם המחשבה והרגש לעולם המעשה בפועל ממש, תכלית האדם.

וכבר הובטחנו לא ידח ממנו נדח, וסוף סוף כל אחד יחזור להמקור ממנו לוקח, אשר נמצא גם בכל אחד ואחת בנקודה הפנימית של נפשו.

(אנחת קודש ח"ד עמ' תצו)

לקראת שבת

ה

ומה טעם איפוא דייק הכתוב לומר לשון "אשר" - "אשרי הדור כו'" - דוקא בפרשת הנשיא, המאוחרת יותר?

ב. לכאורה יש לבאר, שהלימוד שלמדים אנשי הדור מהנשיא הוא בתוקף יותר, כיון שהנשיא כשמו כן הוא נמצא במצב של התנשאות, הרמה והגבהה, ו"אין לבו כפוף" (פרש"י הוריות י, ב) - וכאשר רואים שביחד עם "נשיאותו" הוא משפיל עצמו להודות בחטאו ולהביא קרבן, יש לזה פעולה והשפעה חזקה במיוחד על כל העם שאינם בתנועת התנשאות זו, שהם בוודאי צריכים לחזור בתשובה כו' (ראה משכיל לדוד כאן. כלי יקר פרשתנו ד, כ).

אמנם אין מהלך זה מוכרח, כי אפשר לומר גם להיפך, שדוקא הלימוד מהכהן הגדול גדול יותר:

בהיות הכהן הגדול מובדל מהעם מצד גודל קדושתו (ובלשון הכתוב (דה"א א, כג. יג) "ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים"), הרי כשרואים העם שאעפ"כ הוא מביא קרבן על שגגתו, ומוציאים את הפר שלו "אל מחוץ למחנה", "חוץ לשלש מחנות" (פרשתנו ד, יב וברש"י), ובמילא כולם יכולים לראות כיצד הכהן הגדול מביא קרבן על חטאו בשוגג, הרי ממנו יראו וכן יעשו, שסתם יהודים בוודאי אין להם להתבייש בהודאה בחטאם ובהבאת קרבן.

ומעתה עדיין צריך ביאור שהלשון "אשרי הדור" נאמרה לראשונה בשייכות לחטאת הנשיא דוקא.

ג. ונראה לומר, ובהקדים דיוק לשון רש"י שהנשיא "נותן לב להביא כפרה על שגגתו": במדרשי חז"ל הנוסח הוא שהנשיא "מביא חטאת על שגגתו" (תורת כהנים עה"פ. בבלי הוריות יו"ד, ב. ירושלמי שם פ"ג ה"ב. תוספתא כ"ק פ"ז, ב) - ואילו רש"י מאריך בלשונו ומדייק שלא מדובר רק בהבאת החטאת בפועל, אלא בהרגש הנשיא ש"נותן לב להביא כפרה".

והביאור בזה:

אם כוונת הכתוב היתה להבאת הקרבן, ה' צריך להזכיר לשון "אשר" ("אשרי") בהמשך הענין, כאשר מדבר על הקרבת הקרבן של הנשיא;

אמנם הכתוב מדגיש לשון זו מיד בתחילת הענין, כאשר מדובר על החטא - "אשר נשיא יחטא" ! (ראה גם באר בשדה על רש"י כאן).

ומזה הוכיח רש"י שה"אשר" כאן אינו (רק) בזה שהנשיא מביא בפועל קרבן על שגגתו, אלא בעצם זה שהוא "נותן לב" לזה שחטא:

כאשר אנשי הדור רואים "שהנשיא שלו נותן לב להביא כפרה על שגגתו", היינו: לא רק שהוא מביא כפרה בפועל, אלא שהוא "נותן לב" לחטא שעשה בשוגג, מצטער על כך ומרגיש את חומרת הענין; למרות שהחטא נעשה בשוגג ובלי כוונה, בכל זאת מרגיש הנשיא עצמו במצב של "נשיא יחטא" -

הרי זה מעורר אותם על חומרת החטא, עד כמה יש להיזהר ולחשוש מפני כל ענין של חטא ולהימנע אפילו מעבירה בשגגה.

הווי אומר: הלימוד שלומדים אנשי הדור כאשר הם רואים מצב של "אשר נשיא יחטא" הוא (לא בזה שיש להביא קרבן אם נכשלו בחטא, אלא) שלא להיכשל בעבירה מלכתחילה. ובזה יומתק הביטוי "אשרי הדור" – שהוא מתאים בעיקר (לא למי שחטא כבר ועתה חוזר בתשובה, אלא) למי שמלכתחילה אינו נכשל בחטא כלל וְלַהַעִיר מִלְּשׁוֹן הַגְּמָרָא (סוכה ג, א): "אשרי מי שלא חטא, ומי שחטא – ישוב וימחול לו". ומלשון התהלים (כתחילתו): "אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמד וגו'".

ד. ומעתה יתבאר למה נסמך לימוד זה של "אשרי הדור" דוקא לחטאת הנשיא, ולא לחטאת הכהן המשיח שלפניו:

כאשר הכהן המשיח מביא קרבן על חטאו, אין בזה הדגשה על חומרת החטא, כי כיון שתפקידו של הכהן המשיח הוא "לכפר על העם ולהתפלל בעדם" (כלשון רש"י ד, ג), להקריב קרבנות ולכפר על כלל ישראל, הרי אין רבותא כ"כ בזה שהוא מביא קרבן על חטאו;

ולכל היותר זה מעורר את אנשי הדור שלאחר החטא אין להתבייש להביא קרבן לכפרה – אבל אין זה מלמד די הצורך על החומרה שבעצם החטא, המעוררת שלא לחטוא מלכתחילה! אמנם הנשיא אין תפקידו לעסוק בענינים של קרבן וכפרה, אלא הוא עסוק בענינים אחרים: הנהגת המלכות והמדינה – לכן, כאשר העם רואים שהוא מפסיק מעניניו כו' ו"נותן לב להביא כפרה על שגגתו", זה מעורר אותם על עצם חומרת החטא, על הזהירות שלא להיכשל בחטא כלל ועיקר, ועל זה מתאים הביטוי "אשרי הדור" (כנ"ל).

ה. ויש להוסיף – בפנימיות הענינים:

מבואר בספרי חסידות, שיש הבדל כללי בין ההשפעה הרוחנית של הכהן הגדול על כלל ישראל לבין ההשפעה הרוחנית של הנשיא (מלך ישראל) –

הכהן הגדול ממשיך אהבה ה', שלכן הוא מדליק את נרות המנורה – מאיר את אור האהבה בנשמות ישראל (ראה תורה אור פ' תצוה (פב, א ואילך) ואור התורה שם (ע' א'תקפו ואילך). לקוטי תורה תחילת פרשת בהעלותך. ועוד), ואילו המלך ממשיך לעם יראת השם, שלכן יחסו של העם למלך הוא באימה ויראה דוקא, שעל ידי היראה מפני המלך נמשכת על העם יראת שמים (ורף מצוותיך (להצמח צדק) מצות מינוי מלך בתחילתה).

והנה ידוע (תניא פ"ד. ובכ"מ), שאהבה היא שורש למצוות עשה, ואילו יראה היא השורש למצוות לא תעשה.

ומעתה יומתק מאוד בעניננו:

הכהן הגדול, שממשיך אהבה לנשמות ישראל – הוא המעורר אותם על מצות עשה של הקרבת קרבן לכפרה (אם ח"ו נכשלו כבר בחטא);

ואילו הנשיא, המלך, שממשיך יראה לנשמות ישראל – הוא המעורר אותם על הזהירות במצוות לא תעשה, שלא להיכשל בעבירה מלכתחילה, כי "ירא למרוד במלך מלכי המלכים הקב"ה" (תניא שם).

אינו לעיכובא.

וזהו שנחלקו גבי נודר קטן, דלרבי מוצא שפתיו לעיכובא ולא יצא בגדול כיון שאינו בכלל תיבות הנדר (וכנ"ל בארוכה דאין נכון לומר דהוי בכלל תיבות הנדר), אמנם לרבנן העיקר בנדרים הוא החיוב הב', לשמור תוכן כללות נדרו, וכיון שהכא התוכן הוא נדר לה' (דאיכא בזה החיוב ד"כל חלב לה' ו"מבחר נדריכם") – החיוב החל על האדם ע"י נדרו אינו להביא דווקא כבש (כפי שהוציא מפיו), רק ע"י נתייב להביא ממין הצאן, דהא מה שדייק לומר בפיו דווקא כבש (ולא איל) הוא רק מחמת טעם צדדי שלא השיגה ידו להביא מהמשובח שבמין הצאן, אבל המכוון שבזה הוא למין הצאן.

אמנם זהו רק לענין עיכובא, דאיפליגו איזה חיוב שבנדרים הוי עיקר, אבל זה ודאי שהתורה ציוותה ב' הדברים כדלעיל, ולזה אף רבנן מודו דלכתחילה ראוי (מחיובי נדרים) שיביא דווקא הקטן, ובזה יקיים אף החלק האחר שבנדרים, "מוצא שפתין תשמור". ורק שבדיעבד אמרינן דאף המביא גדול דמקיים בזה "ועשית כאשר נדרת", יוצא ידי נדרו.

ובזה נוכל להמתיק פסק הרמב"ם שהכריע כרבנן. ובהקדים מש"כ בהל' נדרים פ"א ה"ד בכללות חיוב נדר, דמ"ע של תורה היא "שיקיים אדם. . . נדרו, בין שהי' מנדר איסור בין שהי' מנדר הקודש", ומביא ע"ז מב' כתובים: "שנאמר

מוצא שפתין תשמור ועשית כאשר נדרת, ונאמר ככל היוצא מפיו יעשה", והמעייין בכתובים יראה דהחילוק בין ב' המקראות הוא ד"מוצא שפתין תשמור ועשית כאשר נדרת" קאי בנדר הקדש ו"ככל היוצא מפיו יעשה" קאי בנדר איסור (ודו"ק דהרמב"ם במנין המצוות דריש ספרו הביא רק הכתוב "מוצא שפתין גו'" ואכן פי' התם רק חיובי נדר הקדש דקרבן או צדקה כו'). ונמצא דדוקא בנדר הקדש אמר הכתוב החיוב הב' דקיום תוכן הנדר, "ועשית כאשר נדרת", משא"כ בנדר איסור איכא רק חיוב ד"ככל היוצא מפיו יעשה". ומובן אף בסברא מה שחילקה התורה כן, דהא גדר נדר איסור הוא סוג איסור חדש המתחדש רק ע"י האדם, פירוש שכל תוכן האיסור בא לכאן ע"י האדם, ולולא דיבורו ליכא דין איסור כזה כלל, ולזה הכל תלוי בתיבות דיבורו עצמן, דמלבד זה אין כאן עוד שום תוכן אחר. משא"כ בנדר הקדש לא נתחדש דין תורני חדש ע"י הנודר, דכבר יש לנו דיני קדשים בתורה, "קרבן לה'" (או של צדקה וכיו"ב), ורק שאדם זה ע"י נדרו החיל אף על בהמה זו הדין דקדשים שהי' לנו מכבר, להיות בבהמה זו דין "קרבן לה'". ומשום הכי נמי הכריע הרמב"ם כרבנן, דהוא העיקר, שבנדרים אלו איכא גם חיוב ד"ועשית כאשר נדרת", כיון שבנדרים אלו איכא תוכן בנדר מדיני "קרבן לה'" (או צדקה), שזהו המכוון שישנו בהנדר, וחיוב זה הוא עיקר, ולכן אין הדיוק אחר "מוצא שפתין" לעיכובא.

להקטירים, ובזה ייראה כאילו החטא קל יותר.

ומעתה מובן למה הוצרך הכתוב להזכיר בפירוש את הקטרת החלב, כי אם לא הי' הכתוב מפרט כלל, וכותב רק שדין חטאת הקהל שווה לדין חטאת הכהן המשיח, שבה נתפרש שצריך להקטיר הכל - לא הי' ניכר המיעוט בסרחון החטא; ורק בזה שהזכיר בפירוש את הקטרת החלב, ואילו את היותרת והכליות השמיט - ניכר שבא למעט בסרחון החטא.

לשלם להגזול – מאי קמ"ל?

וחמישיתיו יוסף ע"יו לאשר הוא לו יתנו כיום אשמו
לאשר הוא לו – למי שהגזיל שלו
(ה, כד. רש"י)

יש לתמוה מה בא הכתוב לחדש בתיבות אלו ("לאשר הוא לו"), שהרי מובן מעצמו שתשלום החומש הוא לנגזל שהממון שלו, דלמי ישלם אם לא לו?

ויש לומר הביאור בזה:

הטעם בפשטות לכך שהגזול צריך להוסיף חומש הוא משום שעבר על עבירות חמורות, גזילה ושבעת שקר, ולכן קנסה אותו התורה וחייבה אותו בתוספת חומש (כי אם יצטרך להשיב את הקרן בלבד, נמצא שלא הפסיד מאומה).

ומעתה מובן, ששפיר יש מקום לסברא שאין תוספת זו שייכת לנגזל בדוקא, אלא הגזול יכול לתת אותה למי שירצה, כי העיקר הוא שהגזול ייקנס על העבירות שעבר, וזה נעשה מכל מקום.

ובפרט הי' מקום לומר שיצטרך הגזול לתת הקנס לגבוה, שבשמו נשבע לשקר. ויתירה מזו: מזה שחייב החומש כאן הוא דוקא "כשיכיר בעצמו לשוב בתשובה, ולדעת ולהתוודות כי חטא" (לשון רש"י כאן ה, כג), ודלא כבשאר קנסות שהמודה בהם פטור, הי' מקום להוכיח שתשלום החומש הוא ענין של כפרה, וכמו קרבן אשם, ולא חייב ממון מצד דיני תשלומין, וא"כ יש לתת אותו לגבוה, ולא לנגזל.

וזהו החידוש ב"לאשר הוא לו" - שגם תשלום החומש צריך להיות דוקא לנגזל, ולא לאחר או לגבוה.

מיעט בסרחונו מפני חיבתו

ואת כל חלבו ירים ממנו והקטיר המזבח. ועשה לפר
כאשר עשה לפר החטאת כן יעשה לו
ואת כל חלבו ירים – ואע"פ שלא פירש כאן יותרת ושתי כליות, למדין
הם מועשה לפר כאשר עשה וכו'. ומפני כזה לא נתפרש בו, הנא דבי
ר' ישמעאל, משל למלך שנתן על אוהבו ומיעט בסרחונו מפני חיבתו
(ה, יט. כ. רש"י)

צריך ביאור מדוע הוקשה לו לרש"י דוקא כאן, בחטאת הקהל, מה שלא פירש הכתוב את הקטרת היותרת ושתי הכליות - והרי מצינו בכמה מקומות שדרך הכתוב לקצר ולומר שדינו של קרבן מסויים הוא כדין קרבן שנזכר לפני כן (ראה לדוגמא שמות כט, מא)?

ויש לומר, ששאלת רש"י אינה על עצם הקיצור, אלא על כך שהקיצור הוא רק בחלק מהאימורים: דין הקטרת החלב - נאמר במפורש, ולא הסתפק הכתוב במה שנאמר "ועשה לפר כאשר עשה וגו'"; ואילו דין הקטרת היותרת והכליות הושמט. ולכאורה ממה נפשך: אם רצה הכתוב לקצר ולסמון על מה שנאמר "ועשה וגו'" הי' לו להשמיט את שני הדינים, ואם לאו - הי' לו לפרש שניהם?

ועל זה מתרץ רש"י "משל למלך שזעם על אוהבו ומיעט בסרחונו מפני חיבתו".

"סרחון" כפשוטו אינו הדבר הרע בעצמו, אלא הריח הרע הנודף ממנו. וכן הוא בענינו, ש"מיעט בסרחונו" אין פירושו מיעוט בעצם החטא או בעונשו, אלא שאע"פ שלפי האמת חטא אוהבו של המלך בחטא חמור, מכל מקום ממעט המלך ב"סרחון" החטא, דהיינו שמשתדל כלפי חוץ לא תיראה חומרת החטא, ויהי' הרושם כאילו הוא חטא קל יותר.

וכן הוא בנידון דידן, שהקב"ה אינו ממעט בחומרת החטא של חטאת הקהל, ולכן כפרתו שווה לשאר חטאות, שצריך להקטיר בהן הן את החלב והן את היותרת ושתי הכליות; ומכל מקום, מפני חיבתו של הקב"ה לישראל, ממעט הוא ב"סרחונו", היינו שכלפי חוץ לא ייראה חומר החטא כ"כ, ולכן השמיט הכתוב את הקטרת החלב הכליות, כדי שייראה שכאילו אין צריך

דהא קיי"ל דין כל חלב לה', שצריך להביא מהמובחר הנכלל במין שבנדרו (רמב"ם סוף הל' איסורי מזבח), ויביא דוקא "מבחר נדרו" (כמו שנצטוונו - ראה רש"י דברים יב, יא, ובמתני' דלהלן קח:), וק"ל. ול' הרמב"ם כאן "יצא" (ואפילו לא נקט כלשונו לקמן גבי נדבה (והוא לישנא דמתני' להלן קח). "אם נדר כו' אם רצה יביא כו'"), דמשמע דבדיעבד הוא דיוצא ולכתחילה יביא קטן.

והנראה בכ"ז בדרך חדשה, בהקדים ל' הרמב"ם בריש הל' נדרים בגדר הך חיובא: "שישמור מוצא שפתיו ויעשה כמו שנדר", ולכאן התיבות "ויעשה כמו שנדר" הוא יתור לשון וכופל עצמו בזה. ואף דהכי לשנא דקרא, "מוצא שפתיך חשמור ועשית כאשר נדרת", הרי אם אינו מוסיף בדין דוחק לומר דהרמב"ם יעתיק לחינם הכתוב במלואו. וי"ל דאשמעינן קרא ב' חיובים, חדא שישמור "מוצא שפתיו", ועוד חיוב שיעשה כפי נדרו, פי' דבכל נדר יש ב' חלקים, א' התיבות עצמן (ובענינו - לעשות הפעולה שהזכיר בדיבורו), ב' התוכן הנמצא בנדרו (ובענינו - שנדר קרבן). ובחלק זה השני נחלקו רבי ורבנן, דלרבי העיקר הקובע בחיוב נדר הוא "מוצא שפתיו", לדיוק כפי האותיות שהוציא בפיו, ולכן גם משמעות תוכן נדרו מוגבלת על פי תיבותיו, וא"כ גם חלק הב' שבכתוב לא יתקיים כל שלא יעשה בדיוק כמוצא פיו; אבל לרבנן עיקר מה שנתכוון בקרא הוא ב"ועשית כאשר נדרת", דאף כשאינו מתאים לדיוק תיבות שיצאו מפיו, מ"מ עיקר חיוב נדר החל על האדם הוא שיקיים התוכן הכלול בנדרו גם כשאינו ממש "מוצא שפתיו" בדיוק, דזה

ועד ששים", והיינו דתליא בדין נודר קטן והביא גדול, דלרבנן שפיר יצא ולהכי "אי נמי לא נדר אלא ג' עשרונות ומייתי ה' לנדרו יצא" (ל' רש"י שם), וא"כ כשיביא ס' ודאי יקיים נדרו, אבל לרבי הנודר קטן לא יצא בגדול ולהכי יביא ס' מנחות נפרדות בכל השיעורים מא' עד ס' ורק בזה בודאי קיים נדרו לא פחות ולא יתיר. ומבאר הש"ס הצריכותא לחלוק בדין זה בתרי מילי "דאי אתמר בהא (גבי מנחה) בהא קא אמרי רבנן משום דאידי ואידי קומץ הוא (ורק שנשתנה כמות העשרונים, ו"בין מנחה גדולה בין מנחה קטנה קומץ חד מקריב" (פרש"י שם)), אבל התם דקא נפיש אימורין ("אימורין דגדול נפיש מדקטן, ואיכא למימר לא הכי נדר, בההוא קאמר לא יצא דנפיש אימורין דידיו" (פרש"י שם)) אימא מודו ל' לרבי", ומהא דהו"א ד"נפיש אימורין" נראה דפשיטא לן דלא שייכא בזה "בכלל מרובה מועט" כפשוטו, וא"כ לא מסתברא כלל לומר דהא דמחדשינן דמ"מ יש כאן קיום מוצא פיו היינו מטעם דהוי בגדר "בכלל מרובה מועט" ממש (ומובן דלא דמיא להא דיש בכלל מאתיים מנה, דהוא דבר שבמציאות דבתוך מאתיים נמצא המציאות דמנה, משא"כ בשור שאין בו מציאות עגל, וק"ל).

ויש להוסיף דלפי הביאורים דלעיל (אם משום דהוי בכלל כוונת הגברא או דהוי בכלל החפצא דגדול) נצטרך לומר דמן הדין רשאי להביא לבתחילה גדול, כיון שבזה מקיים שפיר נדרו, ושוב עלינו לחדש דכל הנודר קטן מצוה לקיים נדרו ע"י גדול (עיי' מש"כ הר"ש נגעים פ"ד מי"ב),



המדרש מדרש
לעילוי נשמת
הרה"ח ר' יהודה לייב ב"ר
מרדכי אברהם ישעי'
ע"ה נפטר
מבית ב"ר אברהם יצחק
נפטר י"ד ניסן התשס"ב
תנצבה

קרבן עצים – יסוד כל הקרבנות

מהו התוכן בהקרבן עצים על המזבח? / מדוע יום קרבן העצים הוא "יום טוב" כה גדול עד שבכוחו לבטל תענית של תשעה באב? / במה "הכשר קרבן" גדול יותר מקרבן? / ומפני מה יש הבדלים בהקטרה על גבי המזבח בין קרבן לקרבן?



כאשר חפץ אדם לנדב קרבן למזבח, הרי בנוסף לקרבנות ממין החי, יכול הוא להקדיש ולהעלות על המזבח יין בפני עצמו, או לבונה לבדה, ואפילו עצים שיהיו הם עצמם קרבן. הלכה זו נלמדת ממה שנאמר בפרשתנו (ב, א) "ונפש כי תקריב קרבן מנחה", "קרבן" לרבות יין, לבונה או עצים, שיכול היחיד לנדבם וחלה עליהם קדושת הקרבן (ת"כ עה"פ. ונחלקו תנאים שם גבי קרבן שמן בפ"ע).

והדבר תמוה:

תינח מה שיין, שמן או לבונה ייחשבו כקרבן, שהרי הם עצמם באים יחד עם קרבנות אחרים, וקריבים עמהם על גבי המזבח, ועל כן אפשר גם להקדישם בפני עצמם כקרבנות. אך העצים הם לכאורה רק הכשר להקרבן ושרפת שאר הקרבנות, ואיך ייחשבו כקרבן בעצמם?

ותגדל התמיהה ממה שמצינו (תענית כו, א) שהיו משפחות שנידבו עצים כאשר עלו מן הגולה, ונקבע זמנן שיהיו מנדבות עצים בכל שנה ושנה באותו יום שנידבו בפעם הראשונה, ואותו היום שמנדבת בו אותה משפחה עצים הוא יום טוב שלה, "ואסורין בו בהספד ובתענית ובעשיית מלאכה" (רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ו ה"ט). ועד כדי כך, שהייתה משפחה שחל יום קרבן העצים שלה בראשון בשבת בעשירי באב, שחל בו צום תשעה באב נדחה, ומפני יום טוב קרבן העצים לא השלימו את התענית! (תענית יב, א).

ויש לעיין היטב בדבר, מניין השמחה הגדולה בעת נדבת העצים, עד אשר נהפך יום זה ליום טוב הדוחה את תענית תשעה באב (נדחה), והלא קרבן העצים הוא הכשר בלבד לשאר הקרבנות, ובהם עצמם לא מצינו שמחה כזו?



המדרש מדרש
לעילוי נשמת
הרב שמואל ב"ר מנחם
שמואל דוד הלוי ע"ה
רייטשק
נפטר כ"ב כסלו התשס"ב

בדין הנודר קטן והביא גדול

ידון בסברת רבנן ופסק הרמב"ם דיוצא בכה"ג אף שאינו בנדרו / וסיק ע"פ ב' דינים שיש בחיוב נדר – לשמור מוצא פיו ולקיים תוכן נדרו



פחות ממה שאמר, וכשנדר כבש היינו לא פחות מכבש, ולהכי שפיר מקיים נדרו באיל שאינו פחות מכבש. מיהו זה צע"ק, איך נוכל לחדש דזהו מה שנדר – כשא"יז כמו שהוציא מפיו בדיוק.

ולכא"ו אפ"ל נמי בדרך אחרת, דהחידוש בדין זה אינו ענין להגברא, כי הוא אכן נתכוון לכבש, אלא מחדשין בהחפצא, דחפצא דאיל כולל בתוך עצמו "כבש", ויש בכלל מרובה מועט (ל' רש"י בסוגיא ד"ה ממנ"פ), וכהא דבכלל מאתיים מנה (ב"ק עד.), ועל כן בהבאת איל שפיר מקיים נדרו והוי מביא כבש (ורק שמוסיף ומביא גם חלק יתר שאינו בכלל נדרו).

איברא דנראה להוכיח מן הש"ס דלא כן, דלעיל (שם, קו:) מפרשין דשוב נח' רבי ורבנן בדין זה, במה דתנן התם (קד:) "פירשתי מנחה של עשרונים ואיני יודע כמה פירשתי, יביא ששים עשרון, רבי אומר יביא מנחות של עשרונות מאחד

כתב הרמב"ם רפט"ז מהל' מעשה הקרבנות "הנודר גדול והביא קטן לא יצא, קטן והביא גדול יצא. כיצד, אמר הרי עלי עולה או שלמים כבש והביא איל, או שנדר עגל והביא שור, גדי והביא שעיר – יצא". ובכס"מ הראה מקורו במתני' דמנחות קז: "גדול והביא קטן לא יצא. קטן והביא גדול יצא, רבי אומר לא יצא", ופסק כרבנן אלא דס"ל שאף לרבנן יוצא רק בששניהם ממין אחד, כבדוגמאות שהוסיף, דבזה אשמעינן דדוקא בכה"ג אבל ב' מינים אינו יוצא, וכמ"ש להלן בפרקין ה"ט.

והנה בדין זה יש לכא"ו תימה האין מקיים בזה חיוב "מוצא שפתיך תשמור ועשית" (עיי' הל' נדרים פ"א ה"ד), לקיים היוצא מפיו לא חסר ולא יתר, ומה לי הוסיף מה לי פחת, מהיכי תיתי הוי קיום נדרו. וליישב זה אפ"ל דדין זה מחדש לנו בכונת הנודר, דאמר' שמלכתחילה אין נודר מתכוון בנדרו אלא רק שלא יביא

העלאת הקרבן בכח המלח

ולא תשבית מלך ברית אלקיך מעל מנחתך אמרו במדרש מים התחתונים נקראו מים בוכים. ולמה נקראו מים בוכים, כי בשעה שחלק הקב"ה את המים נתן אלו למעלה ואלו למטה, התחילו מים התחתונים בוכים כו', אמרו אז לנו שלא זכינו לעלות למעלה להיות קרובים ליוצרנו כו', אמר להם הקב"ה הואיל ולכבודי עשיתן כו', שעתידין אתם ליקרב על גבי המזבח במלח (ב, יג רבינו בחיי)

יש לבאר הטעם שהתיקון לירידתם של המים התחתונים הוא על ידי מליחת הקרבנות דוקא:

ידוע שתכלית הקרבת הקרבנות על גבי המזבח היא כדי להעלות ולרומם את הקרבנות הגשמיים ולייחדם באלקות, על ידי שנכללים באש שירדה מלמעלה על גבי המזבח (יומא כא, ב).

אמנם, כדי שהקרבנות הגשמיים והנחותים יוכלו להתעלות בעלי נפלאה זו, צריכים הם לסיוע מדבר שיש בו כבר שני צדדים אלו - שהוא גשמי ונחות מצד אחד, אבל יש בו תכונת העלי' כלפי מעלה מצד שני.

וענין זה נעשה על ידי שמצרפים לקרבן את המלח, הבא מהמים התחתונים, שבהם ישנם שני קצוות אלו - מחד גיסא הרי הם ירדו ונתגשמו ונתרחקו מהקב"ה ומאידך גיסא הרי הם "בוכים", היינו שיש בהם תשוקה וצמאון תמידיים לחזור ולהידבק בשרשם הראשון. ומצד שני צדדים אלו שבמים התחתונים, יש בכחו של המלח הבא מהם לפעול על הקרבנות הגשמיים, להתעלות גם הם, לצאת ממציאותם

הגשמית ולהתייחד עם האלקות.

ועל ידי שהמים התחתונים מסייעים להעלאת הקרבנות ולהתאחדותם עם הקב"ה, זוכים גם הם עצמם לעלות ביחד עמם, ובכך זוכים אף הם לעילוי ולתיקון.

"סחיטת" ההתלהבות מתאוות עולם הזה

ונמצא דמו על קיר המזבח
כובש בית השחיטה על קיר המזבח והדם מתמצה ויורד (א, טו. רש"י)

יש לבאר ענין זה בדרך החסידות:

ידועים דברי הרמב"ן (פרשתנו א, ט) שתוכן עבודת הקרבנות הוא שיחשוב האדם "כי חטא לאלקיו בגופו ובנפשו, וראוי לו שישפך דמו וישרף גופו, לולא חסד הבורא שלקח ממנו תמורה כו' דמו [של הקרבן] תחת דמו נפש תחת נפש כו'".

ויש לבאר התוכן הרוחני בהקרבת דמו של הקרבן על המזבח "תחת דמו" של המקריב, שה"דם" מורה על החיות וההתלהבות ("רתיחת הדמים") של האדם, והקרבתו על המזבח מורה על סילוק החיות וההתלהבות מתאוות העולם הזה ומסירתן לו יתברך (ראה מאמר ד"ה טעמה כי טוב סחרה תש"ט פ"ב. ועוד).

ויש לומר שענין זה מרומז בלשון רש"י כאן "כובש בית השחיטה על קיר המזבח והדם מתמצה ויורד", היינו שהאדם צריך לכבוש את תאוותיו ורצונותיו ולהתבטל להקב"ה, ואזי "הדם מתמצה ויורד", שכל ההתלהבות שלו בעניני עוה"ז נסחטת ומתמצית ויוצאת ממנו לגמרי.

לקראת שבת

ט

יש לבאר את מהות עניין הקרבנות בכלל, ואת גודל מעלת הקרבת העצים שהוא עניין יסודי בעבודת הקרבנות, ועד אשר גדלה מעלת עבודה זו יתר על שאר ענייני עבודת הקרבנות.

להקריב את עצמו כקרבן העצים

כאשר אדם מקריב קרבן, המטרה והתכלית היא ש"יקריב" את עצמו להשי"ת. אמנם חסד עשה הבורא עם האדם ותמורת זאת שיצטרך להקריב את עצמו גם בגשמיות, המיר את ההקרבה הגשמית בהקרבת בהמה.

אך זאת צריך האדם שיהי' לנגד עיניו בעת הקרבת הקרבן ושרפתו באש המערכה, שמכיוון "שחטא לאלקיו בגופו ובנפשו", הרי "ראוי לו שישפך דמו וישרף גופו", אלא שהקב"ה בחסדו "לקח ממנו תמורה וכפר הקרבן הזה, שיהא דמו תחת דמו, נפש תחת נפש" (רמב"ן פרשתנו א, ט). ואף שההקרבה הגשמית נתחלפה בהקרבת בהמה, הרי עדיין הקרבת הקרבן צריכה לעורר את האדם להקריב את נפשו ברוחניות להשי"ת.

והנה, ישנם כמה סוגי קרבנות: ולדוגמא, יש קרבן הבא לכפר על עוון, יש קרבן שהוא בתורת נדבה, ויש הבא כהודי' להשי"ת. כל אחד מסוגי הקרבנות הוא עבודה רוחנית בפני עצמה, שהרי בוודאי אינה דומה עבודת ההתקרבות להשי"ת שבתשובה להתקרבות להשי"ת על ידי הודי' ושבת. ובכל אחד מסוגי הקרבנות צריך האדם להקריב מעצמו כוחות ועניינים מסוימים לפי מהות אותו הקרבן.

וזהו הטעם לכך שמצינו שבכל קרבן ציוותה תורה להקריב חלקים אחרים על גבי המערכה. כי החלקים הגשמיים שמקריבים מהקרבן על המזבח, הם כנגד החלקים הרוחניים שהאדם מקריב מנפשו בעת עבודת אותו קרבן, וחלקים אלו משתנים לפי מהותו וסוגו של הקרבן.

ועד כדי כך מצינו הפרש בין הקרבנות, שיש קרבנות שאין בהם כלל את הפעולות של שחיטה וקבלת דם והזי', וכמו קרבן מנחה שהוא ממין הצומח. בקרבנות אלו לא שייכת העבודה וההתבוננות "שיהא דמו תחת דמו נפש תחת נפש", והעבודה הרוחנית בהם היא באופן שונה לגמרי מבקרבנות בהמה.

מדוע קרבן העצים רוחה את התענית?

ברם, יש דבר אחד שהוא שווה בכל מיני הקרבנות, והוא העצים הנדרשים בעת ההקרבה. וכנגדם ברוחניות, היא עבודה כללית שקיימת ושווה בכל מיני הקרבנות כולם. שאר פרטי ההקרבה משתנים בין קרבן לקרבן, אבל עניין העצים ברוחניות היא עבודה שווה בכל סוגי הקרבנות.

עבודת קרבן העצים, היא מה שהאדם מחליט בנפשו להתמסר ולהתקרב אל הקב"ה,

ולמסור את עצם נפשו ומהותו להקב"ה. ורק לאחר הקרבה כללית זו, מתבטאת ההקרבה בפרט מסוים באדם, לפי מהות אותו הקרבן ומטרתו.

התקרבות והתמסרות כללית זו נרמזת בעצי המערכה דווקא, משום ש"עץ" מרמז על כללות עניין האדם. וכפי שמצינו בדברי חז"ל (תענית ז, א) על הפסוק (תצא כ, יט) "כי האדם עץ השדה", שהעץ הוא משל ודומה למהותו של האדם. ואם כן, שרפת עצי המערכה רומזת על "הקרבת" כללות מהות האדם.

ומעתה יובן מה שמצינו שמחה גדולה בעת הבאת קרבן העצים, ועד שבכוח יום טוב זה לבטל אפילו תענית תשעה באב (נדחית), משום שעניין קרבן העצים מראה על כללות ויסוד עניין הקרבנות, שהאדם "מקריב" ומוסר את כל מציאותו להשי"ת, וממילא פועל הדבר שמחה גדולה ויום טוב.

מסירת נפש וביטול מוחלט להשי"ת

והנה, נוסף על כך שבקרבן העצים מוסר האדם את כללות מציאותו להשי"ת, לעומת מה שבקרבנות הפרטיים "מקריב" האדם רק פרטים מסוימים מנפשו; הרי ישנה מעלה יתירה בקרבן העצים, שה"הקרבה" וההתמסרות להשי"ת היא באופן אחר לגמרי מההתמסרות שבשאר קרבנות פרטיים.

תכליתן של ההקרבה וההתמסרות להשי"ת, היא שהאדם לא ירגיש כלל את מציאותו העצמית. העבודה לא תהי' בעבור שלימותו והתעלותו, אלא יתמסר לחלוטין למילוי רצון השי"ת, ולא לתועלתו העצמית כלל.

והנה, כאשר האדם עסוק בהקרבת כח פרטי ומסוים מנפשו להקב"ה, אין הוא יכול להיות בהתבטלות מוחלטת לפני השי"ת, שהרי מדובר בעבודה בכוח פרטי, שהוא יתקרב ויתבטל להשי"ת, וממילא האדם עדיין עסוק במידה מסוימת בכוחות נפשו ובמציאותו העצמית. והתעסקות זו מעלימה על ההתבטלות המוחלטת להשי"ת.

מה גם שבעבודת הקרבנות הפרטיים, רק כוחות וחלקים מסוימים בנפש מתבטלים לפני השי"ת, כפי שנתבאר למעלה שיש בזה חילוקים לפי סוג הקרבן, ואילו שאר כוחות הנפש אינם מתבטלים לפניו ית'.

ובזה יש מעלה גדולה בעבודת קרבן העצים:

כאמור, מהות קרבן העצים היא ההתמסרות הכללית וההתבטלות להשי"ת שהיא יסוד והקדמה לעבודת כל הקרבנות. התבטלות זו אינה מוגבלת לכוח פרטי או לחלק מסוים בנפש, אלא היא מקיפה את כל מציאות האדם. מכיוון שאין להתבטלות זו ביטוי בחלק מסוים בנפש דווקא, אין האדם מתעסק בעצמו ובמציאותו, והוא יכול לצאת ממציאותו לגמרי [הערת המו"ל: עניין הנ"ל נכתב כאן בקיצור נמרץ, ולהבנת עומק הדברים יש לעיין בספר המאמרים תרנ"ט עמ' כג ואילך. לקוטי שיחות ח"כ עמ' 176 ואילך. ובמקומות

המסומנים שם].

אך ורק לעשות נח"ר לפניו ית'

הקרבת העצים אינה קרבן בפני עצמו, אלא מכינה ומאפשרת את הקרבת שאר קרבנות, ונמצא, שעבודה מרוממת זו נחשבת כהכשר מצוה בלבד ולא כקרבן ממש.

אמנם, יש לומר שהיא הנותנת, שדווקא משום עוצם מעלת עבודה זו, צריכה היא להיות "הכשר קרבן" ולא קרבן:

כאשר עובד האדם עבודתו במסירת נפש והתבטלות עצמית בעניין הקרבנות, הרי יודע הוא שאף שמבטל מציאותו כלפי השי"ת, זוכה הוא בכך לגרום נחת רוח לפניו ית', "ריח ניחוח לה'", "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני" (פרשתנו א, ט. תו"כ ופרש"י עה"פ).

וכאשר קיים הרגש זה, הרי המסירת נפש אינה בשלימות. אמנם האדם הגיע להתבטלות עצמית, אך יש לו הנאה מכך שהוא על ידי עבודתו גרם נחת רוח לפניו ית', וממילא אין מציאותו בטילה בתכלית.

אך בקרבן העצים האדם מתבטל לפני הבורא ללא כל מטרה ותכלית, ומתמסר כליל להשי"ת ואינו משאיר לעצמו מציאות כלל.

כי קרבן העצים, כאמור, אינו עניין של קרבן בעצמו, על קרבן העצים לא נאמר שהוא "ריח ניחוח" לפניו ית', והעצים המה רק מכשירים לכך ששרפת שאר הקרבנות תהי' לנחת רוח לפניו. וכאשר מבטל האדם מציאותו רק עבור הכשר מצוה, מורה הדבר שהביטול ומסירת הנפש שלו הם בשלמות, שאינו מחפש אפילו תועלת בעצם עבודתו, כי אם לעשות ולאפשר קיום רצונו ית'.